

Lance Armstrong

Žana Babnik in Simeon Cvejovski

Armstrong v ciljni ravnini (Macur, (2018).

■ Uvod

Lance Armstrong je nekdanji ameriški profesionalni kolesar, rojen leta 1971. Je en izmed najbolj prepoznavnih športnikov vseh časov, znan po svojem škandalu jemanja prepovedanih substanc v profesionalnem športu.

Armstrong je najbolj znan po tem, da je sedemkrat zaporedoma zmagal na kolesarski dirki Tour de France med leti 1999 in 2005 le nekaj let po tem, ko je premagal raka na možganih in testisih leta 1996. 22. avgusta 2012 mu je Mednarodna kolesarska zveza zaradi dopinga razveljavila vse rezultate od avgusta 1998, tudi sedem zmag na dirki Tour de France (Wikipedia, 2017a).

■ Kairera in dosežki

Pri 16 letih je Armstrong začel tekmovali v triatlonu in dosegel zlato medaljo na državnem prvenstvu leta 1989. Leta 1992 je postal profesionalni kolesar ekipe Motorola. Med leti 1993 in 1996 je dosegel številne uspehe na različnih svetovnih prvenstvih tako v Evropi kot po svetu ter na tekmovanjih Tour de France, ki veljajo za najbolj zahtevne tekme v kolesarstvu.

Leta 1996 so mu postavili diagnozo raka testisov, nato se je boril za življenje in tudi uspešno okrevljal. Za tem je ustanovil eno izmed največjih svetovno znanih fundacij Livestrong, ki pomaga obolelim za rakom in njihovim družinam (Biography, 2014).

Od leta 1998 do 2005 je profesionalno tekmoval in dosegal velike uspehe v kolesarstvu. Dosegel je tudi bronasto medaljo na poletnih Olimpijskih igrah leta 2000.

2005 je izjavil, da se hoče posvetiti svoji družini, zato se je upokojil. 2009 se je vrnil v tekmovalno kolesarjenje in dosegel tretje mesto na tekmovanju Tour de France. Leta 2010 in 2011 je tekmoval za ekipo Team Radio Shack ter UCI ProTeam in se je isto leto drugič upokojil.

Odkar je Armstrong dosegal skoraj nemogoče rezultate, je bil ves čas na očeh medijev in protidopinške organizacije. Čeprav so bili testi negativni, je bil ves čas pod drobnogledom.

Zaplet se je začel leta 2010, ko je nekdanji ameriški kolesar Floyd Landis, ki mu je bila leta 2006 odvzeta zmagal na dirki Tour de France zaradi uživanja drog, priznal, da je uporabljal prepovedana sredstva, in svojega slavnega soigralca obtožil, da je storil enako. To je spodbudilo zvezno preiskavo, zato je ameriška protidopinška agencija junija 2012 proti Armstrongu vložila uradne obtožbe.

Primer se je razgrel julija 2012, ko so nekateri mediji poročali, da je pet Armstrongovih soigralcev, George Hincapie, Levi Leipheimer, David Zabriskie in Christian Vande Velde – vsi, ki so sodelovali na Tour de France leta 2012 – nameravalo pričati proti Armstrongu.

■ Doping

Doping je prisotnost prepovedane snovi ali njenih presnovkov ali označevalcev v športnikovem vzorcu. Osebna dolžnost vsakega športnika je, da prepreči vnos prepovedanih snovi v svoje telo. Športniki odgovarjajo za vsakršno prisotnost prepovedane snovi, njenih presnovkov ali označevalcev, najdenih v njihovih vzorcih. V skladu s tem za ugotovitev kršitve protidopinških pravil po členu 2.1 Kodeksa ni potrebno, da je športniku dokazan njegov naklep, krivda, malomarnost ali zavestna uporaba prepovedane snovi (SLOADO, b.d.).

Individualni športi, kot so kolesarstvo, plavanje, tek ali atletika, zahtevajo telesni presežek. Cilj vrhunškega športnika je, da bi dosegel najboljše rezultate. Šport postane osrednji in glavni del njihovega življenja, za zmago bi naredili vse, tudi posegli po dopingu.

Pri moštvenih športih pa je uspeh veliko bolj odvisen od kombinacije gibalnih sposobnosti, iznajdljivosti in kreativnosti, socialnih veščin ter odnosa do tekmovanja. Uspeh ne korelira vsakič v moštvenih športih z gibalnimi sposobnostmi, zato so kolesarji ali tekači bolj nagnjeni k dopingu.

■ Začetki dopinga

V dokumentarcu Lanca Armstronga je bilo povedano, da večina kolesarjev začne z vnašanjem vitamina B12. Tako se spoznajo z dopingom, nadalje je sam postopek vbrzgovanja že poznan. Različne substance, ki izboljšajo športnikov potencial, kot so kortizol, testosteron in eritropoetin, se v vrhunskem športu zlorabljajo.

Kadar športnik vlaga vse za to, da bi dosegel velik uspeh, ter so njegovi vrstniki hitrejši in močnejši kot on, se začne spraševati, kaj bi lahko naredil, da bi izboljšal svoj rezultat. Zato zlahka začnejo zlorabljati napačne substance. Pogosto se zgodi, da niso izobraženi o posledicah. Prav tako je za športnike značilno mnenje, da je to normalno. Prepovedane substance so danes lahko dobavljive in

jih je na trgu ogromno. Tehnologija in biokemija se nadgrajujeta in tako ustvarjata vedno boljše, neizsledljive dodatke, ki športniku pomagajo do zelenih rezultatov.

Eritropoetin (EPO) je glikoproteinski hormon, ki nastaja predvsem v ledvicah, v manjši meri pa tudi v jetrih. Sintezo eritropoetina so dokazali tudi v možganih, maternici, modih in vranici. Je najpomembnejši hematopoetski rastni dejavnik, ki ga filogenetsko uvrščamo med citokine, med katerimi med drugim najdemo somatotropin, interlevkine 2–7 in prolaktin (Wikipedija, 2017b).

Povzroča proizvodnjo rdečih krvničk (eritrocite). Uporaba EPO-ja v kolesarstvu je zlasti iz vidika povečanega transporta kisika po krvi. To pa posledično poveča vzdržljivost in sposobnost izkoriščanja in transportiranja kisika do celice. Armstrong je z uporabo EPO-ja dosegal nemogoče rezultate, vendar dopinški testi niso kazali na njegovo uporabo.

■ Zakaj je Armstrong izstopal?

Armstrong nikoli ni bil pozitiven na doping. Njegove veščine so bile izjemne za tiste čase, saj je imel veliko ekipo in bil en korak pred protidopinško organizacijo, zato v njegovi krvi ni bilo mogoče najti sledi uporabe prepovedanih snovi. Zaradi svojega močnega karakterja, mu je uspelo marsikaj.

Obtožb je bilo veliko, prav tako kot medijske pozornosti. Zaradi uspehov so se na njega vrstile mnoge obtožbe, ki jih ni bilo mogoče potrditi. Zdravniki in poznavalci dopinga so od začetka trdili, da takšnih dosežkov ni mogoče doseči po naravni poti in da je nekaj posebnega na Lancu, da dosega skoraj nemogoče. Zaradi tega je bil ves čas pod pritiskom medijev in sotekmovalcev.

Iz političnega aspekta je Armstrong eden izmed najbolj močnih ljudi v svojih časih. Imel je poznanstva z ameriškim predsednikom Georgeom Bushom. Poznal se je tudi z vplivnimi ljudmi, kot je Arnold Schwarzenegger, ki so mu najverjetneje veliko pomagali prikrivati svoje dopinške posege.

Kljub mnogim obtožbam pa je obdržal močno voljo in prepričal ljudi, da dopinga ne uporablja in da so to le prazne laži. Trdil je, da je zaradi dobro načrtovanih treningov, svoje ekipe, regeneracije in prehrane zmožen delati takšne rezultate in da je motivacija do športa tista, ki ga drži nad ostalimi.

Armstrong je bil drugačen od ostalih zaradi tega, ker ni uporabljal samo substance, kot je EPO, testosterona in kortizola, ampak je izboljšal svoj nastop s transfuzijo svoje lastne krvi. Transfuzijo lastne krvi je bilo veliko bolj težko ujeti.

■ Mediji

Po letih zanikanja dopinških kršitev in vztrajanja pri svoji zgodbi, čeprav je bil javno ponižan in so mu pobrali zmage na Touru, naj bi pogovor z Oprah pomenil popoln preobrat v primeru Armstronga. Vsako priznanje jemanja nedovoljenih poživil bi lahko za Teksasčana, ki bo tako namesto junaka v zgodovino bržčas zapisan kot največji dopinški grešnik vseh časov, imelo tudi pravne in finančne posledice, posebej pri velikih korporacijah, kot je proizvajalec športne opreme Nike, ki so mu stale ob strani kljub vse hujšim obtožbam (Dnevnik, 2013).

Na sodišču se je pogodil, da bo ameriški vladi plačal pet milijonov dolarjev zaradi zlorabe prepovedanih sredstev. S tem se je izognil sodnemu procesu zaradi prevare, ki so ga proti njemu sprožili njegovi nekdanji sponzorji ekipe US Postal.

■ Zaključek

Uporaba dopinga je prepovedana iz mnogih razlogov, med najpomembnejšimi pa je gotovo njegov negativni vpliv na zdravje. Ker so droge umetno pridelane, imajo na telo zelo slab vpliv, od razvoja raka do razpadanja tkiva, odmiranja celic ... Zato je zelo pomembno, da se velike zgodbe, kot je Armstrongova, pojavljajo v medijih in nas opozarjajo na nevarnosti uporabe, predvsem pri mladih perspektivnih športnikih.

Šport na posameznika postavi veliko breme, saj je za doseganje vrhunskih rezultatov potrebno nekaj več kot le trdo delo. Potreben je talent, določene morfološke mere in nekaj sreče, finančno stanje in ekonomski status. Zato se nekateri športniki poslužijo uporabe dopinga, da bi bili najboljši ali pa bi dosegli vrhunske rezultate.

■ Literatura

1. *Biography* (2014). Lance Armstrong, pridobljeno s <https://www.biography.com/athlete/lance-armstrong>
2. *Dnevnik* (2013). Ameriški mediji: Armstrong je Oprah priznal svoje grehe, pridobljeno s <https://www.dnevnik.si/1042571970>
3. *SLOADO* (b.d). Kaj je doping?, pridobljeno s <https://www.sloado.si/kategorija/sportniki-krsitve-kaj-je-doping>
4. *Wikipedija* (2017a). Lance Armstrong, pridobljeno s https://sl.wikipedia.org/wiki/Lance_Armstrong
5. *Wikipedija* (2017b). Eritropoetin, pridobljeno s <https://sl.wikipedia.org/wiki/Eritropoetin>